

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

III. De procuratoribus & defensoribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

DE IN IUS VOCANDO.

TITULUS II.

§. 1. Principium instituendi iudicii, citatio.

Pincipium instituendi iudicii citatio est, qua quis in iudicium vocatur, experiundi iuris causa, *Parag. fin. Inst. De poena temeritig. iuncta l. 1. d. de in ius voc.* Eaque ommissa, iudicium redditur ipso iure nullum, *l. 1. Parag. item cum ex edicto D. Qua sent. sine appell. c. Ecclesia 10, Ext. De constit. c. 8, Ext. De maior. & obl.*

§. 2. Citatio non impune negligitur nisi, &c.

Emissa verò non impune negligitur, poena in contumacem constituta, *ut inf. de dolo & contum.* nisi incompetentis iudicis aut alia iusta exceptione vocatus se purgaverit. Certa enim iuris sententia est, extra territorium ius dicenti impune non pareat; idem est, & si supra iurisdictionem suam velit ius dicere, *l. fin. d. de iurisdict. adde ibi Gloss. & d. in fin. C. Si à non compet. iud.* Exceptiones verò iustae sunt; si vocatus magistratum gerat, & coercendi ius habeat, vel alius iudex sit, dum de re cognoscit; vel vocatus patens sit, vel patronus vel patrona, quos sine permisso Praetoris in ius vocare non licet. Praeterea si vocatus, propter loci religionem, inde se movere non possit; vel funus ducat, iustae vero mortuo persolvat; vel litigandae causa necesse habeat in iure & certo loco sibi; vel nuptiis suis, vel valetudinae, vel alia simili causa praepediatur, *de quibus latius in l. 2. & 3. cum seq. d. de in ius voc. & in l. 2. cum l. seq. d. Si quis cautionib.* Eodem numero & locus minus securus aut incommodus continetur, *per text. in c. Ex parte 4. 7, Ext. de appell. in c. Pastoralis de sent. & de iud. in Clem. in l. Si locus 50, d. de iudic.*

§. 3. Impedimento cessante, citatum comparere oportere.

Ubi tenetur nihilominus citatus adire iudicem, neque pristina excusatione se amplius tueri poterit. Siquidem mandato iudicis, quo quis ad certum diem adeste iubetur, duo continentur:

unum, ut ad eum veniat; alterum, ut ad diem praefixum veniat; unde si venire non possit statuto die, alteri nihilominus parere cogetur, *cap. Cum dilecti 6, Ext. de dolo & contum. fac. l. Celsus 27, Parag. 1. d. de recept. arb.*

§. 4. Solà citatione continuatur iurisdiclio.

Si quis, postquam in ius vocatus est, alterius fori esse coeperit, in ea causa ius revocandi forum non habet, quasi praeventus, *l. Si quis 7. d. de iudic. l. pen. d. de iurisdict. omn. iud. cap. Proposuisisti 19, Ext. de foro compet.*

§. 5. De citatione ad diem feriatam.

Ad hanc citationem ad diem feriatam facta nullius momenti est; veluti ad diem festum, vindemiarum vel messium, quibus ex iuris praescripto iudicium non exercetur, *l. 2. & fin. Cod. de feriis, l. 1. d. eod. & ap. fin. Ext. eod.* praeterquam si necessitas vel pietas aliud suaserit, *d. cap. Exempla sunt in l. 1. §. fin. cum 2. ll. seq. d. de feriis:* aut ab utraque parte renuntiarum sit feriis vindemiarum vel messium, quae in favorem hominum introductae sunt. Nam feriis in honorem Dei nequaquam renuntiari potest, *d. cap. fin. & l. 1. d. eod. eum patris privatorum iuri publico minime derogetur, l. Ius publicum d. de pact. cap. Si diligenti Ext. de foro comp.*

§. 6. Citatio ubi & quoties insinuanda.

Citari autem reus praesens debet, aut eo absente procurator eius, si quem reliquit: alioqui domi sub, vel apud Ecclesiam citatio insinuanda est, *cap. 5. & ibi Panor. & cap. fin. Ext. de dolo & contum. l. 4. §. Prator ait d. de damn. infect. citati contumaciam una citatio sufficit, sed trina requiritur, interiecto iusto dierum spacio, vel saltem una peremptoria, quae tantum temporis contineat, quantum trina citatio, l. Ad peremptorium 68. cum aliquot seq. d. de iud. l. Consentaneum 8, cum l. seq. Cod. Quomodo & quando iudex.*

DE PROCVRATORIBVS ET DEFENSORIBVS.

TITULUS III.

Liberum est verò reo, vel per se, vel per procuratorem se defendere, *l. 1. d. hoc est & sit. Instit. de his per quos agere poss. imò &*

quilibet alius absque mandato rei defensionem rectè in se suscipit; dummodò defensor satisfecerit iudicatum solvi, *Parag. fin. Instit. de satisfact. l. Qui*
 YYY 2 proprie

proprio 46, §. 2, D. hoc tit. a. Ceterum de procuratoribus, qui & pro actoribus intervenire possunt, d. l. 1, & d. tit. Inst. hic generaliter tractemus.

§. 1. Procurator quis.

Procurator est, qui aliena negotia mandato domini administrat. Ita Ulpianus, l. 1, D. De procuratoribus. Verum de Jure Canonico latius patet nomen procuratoris, quo & à non domino procurator constituitur, veluti à Prælato, vel ab alio Clerico in causis Ecclesiasticis, cap. 1, & passim toto tit. Ext. De procuratoribus. Olim 12, De rescriptis. Item id quod alienum non est à jure Novel. in §. si quando. Novel. 23, de Sanctiss. Episc. Sed & ab Universitate vel Collegio, rectè procurator datur, qui proprio nomine Syndicus, vel àctor appellari solet, cap. unico Ext. De Syndico l. 1, §. quibus. & l. Item 6, §. 2, D. Quod cuiusque univers. vide Bart. ad d. l. 1, D. h. t. Verum hi, cum propè domini sint, propter administrationem, quam habent, non omnino obici possunt à definitione Ulpiani.

§. 2. Tutor & curator quando procuratorem constituunt, item quando ipse procurator alium sibi substituere possit.

Non idem est in tutore & curatore minorum, quibus procuratoris constituendi ius non est, sed ipsis minoribus cum auctoritate eorum, l. Neque 11, C. hoc tit. nisi antea tutor vel curator litem per se contestatus fuerit. Hac enim specie procuratorem & ipsi constituunt, tamquam iam domini litis facti, d. l. Neque & l. Quod quis 8, l. Nulla 23, C. eod. Quod & receptum est in procuratore, ut & is alium sibi procuratorem substituere possit, lite prius à se contestata, vel si mandato suo ius substituendi habeat, cap. 15 qui 3, eod. in 6.

§. 3. Duplex procuratorum genus; & eorum differentia.

Loquimur potissimum de procuratoribus judicialibus. Etenim duplex procuratorum genus est, unum eorum, qui constituuntur ad negotia extrajudicialia explicanda, de quibus sub tit. de mandato in 2. C. & Instituitur alterum, qui ad judicialia tractanda, de quibus passim hoc tit. Ext. in D. & Cod. Uterque ad unum vel plura negotia coram, vel in absentia per epistolam, aut per nuntium, rectè constituitur, l. 1, Parag. 1, cum Parag. seq. D. hoc tit. l. 1, & l. Si verò non 12 Parag. contrariò D. Mandati. In hoc tamen unus ab altero distat: quòd li-

cet post decimum septimum ætatis annum procurator ad negotia dari possit; non tamen ad judicia, Nam hunc majorem viginti quinque annis esse oportet, cap. Qui generaliter 5, Parag. fin. eod. tit. in 6. Item procurator ad negotia, liberè quodcumque alium substituere potest, cap. 1, Parag. fin. eod. in 6, ad judicia non item; nisi lis ab eo contestata fuerit, vel id mandato suo contineatur, ut & antè dictum est, in Parag. non idem: vel nisi in rem suam procurator datus sit, d. c. Parag. 1.

§. 4. Plures procuratores simul constitui posse ad judicia.

Nihil verò impedit, unus vel plures ad litem instituendam vel persequendam procuratores constituantur, ut tamen non seorsim singuli, sed omnes simul gerant; præterquam si in solidum dati sunt, quæ specie melior conditio erit occupantis, lite, scilicet per eum contestata: nisi aliud mandato contineatur, cap. 1, Si duo 6, eod. in 6, l. Pluribus 32, D. eod.

§. 5. Casus excepti, quibus ex pluribus procuratoribus non in solidum datus unus rectè agit.

Singulariter verò observatur in causis electionum, postulationum, provisionum, aliisque spiritualibus (cùm hæc celeriores expeditionem desiderent) ut ex pluribus procuratoribus non in solidum datus, iudex possit magis idoneum seligere; nec res concursus eorum implicetur, d. cap. Si duo Parag. fin.

§. 6. De procuratoribus diverso tempore datis.

Ubi autem duo procuratores diversis temporibus dati sunt, posterioris datione prior tacitè revocatus intelligitur, cap. penult. Ext. eod. l. Si quis 31, Parag. fin. D. eod. nisi à priore lis jam antè contestata fuerit, ut inf. eod. Parag. procurator 101.

§. 7. Qui procuratores dari possint: & ut mandati fines ab eis custodiantur.

Omnes procuratores dari possunt, qui à jure non prohibentur, & 1, in fine pr. eod. in 6, de quo latè Hostiensis in Summa huius rit. num. 8, ad eod. ut & laicus ad causas spirituales, d. c. 1, in fin. item filius familias licet patre dissentiente, c. Qui 1, Parag. 1, eod. in 6, & l. Filiusfam. Parag. ipse quoque D. eod. Mandati tamen fines diligenter ab eis custodiendi sunt: alioqui non tam danti, l. Si procurator 10, C. Mandati, quam sibi nocebunt, c. 9, Ext. de arbit.

§. 8. De

§. 8. De mandato generali.

Sed et si quis generaliter procurator constitutus ad negotia, etiam ad iudicia datus intelligatur; non tamen ad ea, quae speciale mandatum requirunt: adeo licet expresse ad agendum & defendendum ac generalibus verbis ad omnia, etiam si mandatum exigant speciale, quis procurator constitutus fuerit; nec enim ex vi generalitatis huiusmodi, ad aliquem articulum, in quo speciale mandatum requiritur (ut est iuramentum de ferre adversario, vel cum eo transigere, vel pacisci) admitti debet; sed ita dendum, ubi is sigillatim expresse est, aut si de uno vel altero ex his, quae speciale mandatum exigunt, expresse, subiecta fuerit clausula generalis; quantum & non expresse continetur, c. 4. §. 1. eod. in 6. l. Pro curator cui 58. cum h. seq. D. eod. de quib. latius apud Speculat. tit. de procurator. dummodo haec graviora non sint expressis; ut sunt, matrimonii contractus, & exceptiones, quae in eadem, vel eius, cui pro visio facienda, vel facta est, personam obijciuntur: haec enim propter sui momentum expresse mandatum desiderant, cap. fin. juncta ibid. Glos. eod. in 6. c. 2. eod. in Clem. c. Facite sedes 5. Ext. De rescript. l. Generali 34. D. De ritu nupt.

§. 9. An in criminali causa procurator admittatur.

Quaestio est, an etiam in criminali causa Procurator admittatur? Et certum est, non admitti, can. Absentis 11. q. 9. c. Veniens 15. Ext. De accus. c. 5. Ext. De procurat. c. l. penult. §. 1. D. De publ. jud. praeterquam ad allegandam absentiam causam, d. §. 1. c. l. Absens 71. D. De procurat. aut ubi absens propter crimen sive delictum damnari potest pecuniariter, vel relegationis poena, l. Absentem 5. D. De poenis, c. l. r. D. An per alium causa appell. l. 3. De accus. Ubi cumque ait Vlpianus, absens quis damnari potest, ibi quemvis verba pro eo facientem & innocentem am excusantem audiri aequum est & ordinatum admittere, l. Servum 33. §. pen. D. De procurat.

§. 10. De revocatione procuratoris.

Procurator ante litem contestationem semper revocari potest, postea vero in litem non potest, cum jam dominus factus sit litem. Nisi iusta causa revocationem suadeat, ut puta, si procurator suspectus sit, vel affinis vel haeres adversarii, vel si valetudine aut alia re impediatur: idque aestimabit iudex, l. Post litem 17. cum aliquot l. seq. D. eod. c. 2. eod. in 6. b.

§. 11. Dominus procuratori adesse non prohibetur in iudicio.

Non tamen prohibetur dominus ipsi procuratori quando cumque adfuerit in iudicio, d. c. 2. in fine. Et si causam per se tractet dominus, tacite videtur procuratorem revocare, nisi ex protestatione, aut alii coniecturis, contrarium appareat, c. Si quem 8. eod. in 6.

§. 12. Revocatio procuratoris iudici vel adversario insinuanda est.

Ubi vero procurator extra iudicium revocatus est, id insinuari debet iudici, vel adversario. Alias quod his ignorantibus ab eo gestum erit, ratum habendum est, c. mandato 13. c. in nostris 4. Ext. eod. adde utrobique D. de, At revocationem scientibus iudicium nullius momenti erit, tamquam cum falso procuratore gestum, d. c. in nostris, l. Licet 24. C. eod.

§. 13. Qui pro alio agit, non semper mandato opus habet.

Postremo sciendum est, quod et si alius pro alio ad agendum absque mandato non admittatur, l. 1. D. eod. juncta l. Nemo 123. D. De R. l. receptum est tamen in conjunctis personis (quales sunt parentes, liberi, fratres, affines liberti,) l. Sed c. ha. 35. l. Feminis 41. D. De procurat. l. Exigendi 12. C. eod. ut pro invicem agere possint absque mandato. Idem receptum est in marito in causa uxoris, l. Maritus 1. C. eod. dummodo hi omnes de rato caveant, l. Pomponius 11. §. fin. D. eod. §. In reo indifferenter admissum est, ut qualibet pro eo defensor absque mandato intervenire possit, cum satisfactione de iudicato solvendo, §. fin. Insti. De satisfact. c. l. Qui proprie 46. §. 2. D. De procurat.

NOTATIO In Tit. 7.

a An quis teneatur per procuratorem litigare, vide Panorm. ad c. Cum dilecti nu. 13. Ext. De dolo & contum. & ad c. 2. n. 7. Ext. De procurat. & ibid. Imol.

b Et si ante contestationem litem licite revocari possit procurator: tamen id non obtinet in procuratore substituto, qui suscepto semel mandato, et si eo nondum usus fuerit, a substituente revocari non potest, quia intelligitur constitutus ab ipso domino, cum procurator principalis substituendo censetur officio suo functus: nisi ex potestate habeat revocandi, cap. 3. & ibi Glos. hoc tit. in 6.

g Adde c. pro his agi posse absque mandato, qui enumerantur in l. 1. §. fin. cum l. seqq. D. De postul. ex Glosse & Bartoli sententia ad d. l. Sunt & h. D. De procurat.